

دستور العمل شرایط راهنمایی و مشاوره و داوری
پایان نامه های کارشناسی ارشد و رساله های دکتری

مابز ۱۳۹۳

به منظور ارتقاء کیفی هدایت پایان نامه های کارشناسی ارشد و رساله های دکتری در دانشکده ها و پردیس تحصیلات تکمیلی خودگردان دانشگاه، در چارچوب آیین نامه های ابلاغی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (آیین نامه های دکتری مصوب مورخ ۱۳۸۸/۰۳/۳۰ و ۱۳۸۹/۰۸/۰۸ و آیین نامه کارشناسی ارشد مصوب مورخ ۱۳۸۸/۰۱/۱۵) دستورالعمل حاضر تنظیم شده است و ملاک تعیین استاد راهنما، مشاور و داور برای دانشجویان این مقاطع از تاریخ تصویب خواهد بود.

ماده ۱- تعاریف:

- ۱-۱- **پایان نامه:** پایان نامه کارشناسی ارشد پژوهش نظام‌مندی است که اجرای آن در برنامه مصوب کارشناسی ارشد پس از گذراندن واحدهای موظف آموزشی آغاز می‌شود. اعطای مدرک پایان دوره منوط به اجرای موفقیت‌آمیز این پژوهش است.
- ۱-۲- **رساله:** رساله دکتری پژوهش نظام‌مندی است که اجرای آن رسماً پس از گذراندن موفقیت‌آمیز آزمون جامع آغاز می‌شود. علاوه بر ویژگی‌های پایان نامه، موضوع رساله تخصص و علایق علمی دانشجوی را مشخص می‌کند. در واقع رساله، تحلیل و ثبت واقعی و منظم مشاهداتی است که به پروراندن نظریه‌ها و گاه به استنباط اصول و قوانین جدید می‌انجامد.
- ۱-۳- **راهنما:** عضو هیأت علمی متخصص رشته مربوط است که دانشجو را در شناسایی و انتخاب و اجرای موفقیت‌آمیز موضوع پژوهشی ارزشمند و غیرتکراری، انتخاب استاد مشاور، تنظیم مقاله برگرفته از پژوهش و ارائه گواهی‌های اجرای مراحل پژوهش همراهی می‌کند.
- ۱-۴- **مشاور:** فردی است که به لحاظ ارتباط تخصص علمی با موضوع پژوهش دانشجو نسبت به تخصص استاد راهنما حالت تکمیلی دارد. بنابراین هدایت‌گر اصلی پژوهش راهنما است و موارد پیشنهادی مشاور با آگاهی و موافقت راهنما اعمال می‌شود.
- ۱-۵- **رشته مربوط:** رشته تحصیلی که استاد در آن متخصص است (مرجع تشخیص گروه آموزشی / پژوهشی است).
- ۱-۶- **شورا:** در دانشکده شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده، در پردیس، شورای تحصیلات تکمیلی پردیس و در مراکز پژوهشی شورای پژوهشی مرکز است.
- ۱-۷- **گروه:** شورای گروه آموزشی / پژوهشی مربوط است.

ماده ۲- راهنمایی پایان نامه کارشناسی ارشد:

- ۱-۲- هر عضو هیأت علمی با داشتن مدرک دکتری در رشته مربوط، سابقه مشاوره حداقل ۲ پایان نامه دفاع شده و حداقل یکی از شرایط زیر مجاز به راهنمایی پایان نامه کارشناسی ارشد است:
  - ۱- تدریس در مقطع کارشناسی ارشد به مدت حداقل دو نیمسال.
  - ۲- داشتن یک تألیف و یا ترجمه کتاب، و یا طرح تحقیقاتی درون دانشکده‌ای یا دانشگاهی (ضرورت ارتباط موضوع پایان نامه با سوابق آموزشی - پژوهشی استاد راهنما، با توجه به دروس تدریس شده، کتب و مقالات ایشان، با تأیید گروه آموزشی مربوط است).
  - ۳- داشتن دو مقاله علمی - پژوهشی در یک سال گذشته.
  - ۴- تدریس در دوره کارشناسی به مدت حداقل ۴ نیمسال.
- تبصره:** شرط سابقه مشاور حداقل ۲ پایان نامه برای گروه‌هایی که برای بار اول مجری دوره کارشناسی ارشد می‌باشند، تا دو دوره اجرا نخواهد شد.
- ۲-۲- هر عضو هیأت علمی مجاز به انتخاب دانشجو برای راهنمایی پایان نامه بر اساس جدول ذیل در هر ورودی است.

جدول ۱- سقف پذیرش راهنمایی پایان نامه در کل رشته‌های تحصیلی ورودی یک دوره

مرتبه علمی	استادیار	دانشیار	استاد
تعداد پایان نامه	۳	۴	۵

تبصره ۱: پس از تکمیل ظرفیت جدول شماره ۱، در صورت باقی ماندن دانشجو، گروه می‌تواند به نسبت رتبه و امتیاز ذخیره شده ظرفیت را برای تمام مراتب علمی افزایش دهد. علاوه بر این هر عضو هیأت علمی به ازای هر ۲۰ امتیاز ذخیره پژوهشی در فرم ترفیع سالانه می‌تواند یک سهمیه علاوه بر سقف جدول فوق، راهنمایی پایان نامه را بپذیرد. این امتیاز در دوره بعد بلااثر و حذف خواهد شد.

تبصره ۲: در صورتی که دانشجو در سنوات مجاز تحصیل (۴ نیمسال) از پایان نامه خود دفاع ننماید به درخواست استاد راهنما و موافقت گروه ظرفیت استاد راهنما در مورد دانشجوی ذی ربط خالی قلمداد خواهد شد؛ بدون آن که این امر نافی حقوق استاد راهنما باشد.

ماده ۳- مشاوره پایان نامه کارشناسی ارشد مشاور پایان نامه به پیشنهاد استاد راهنما و پس از تأیید:

گروه مربوط و تصویب شورا با شرایط زیر تعیین می‌شود:

۱- عضویت در هیأت علمی و یا داشتن مدرک دکتری در رشته مربوط به شرط حداقل دو سال سابقه تدریس در دانشگاه.

۲- داشتن حداقل یک مقاله یا طرح پژوهشی خاتمه یافته در دو سال اخیر

تبصره ۱: حداکثر تعداد مشاوره پایان نامه در تمام رشته‌های تحصیلی و در کل ورودی‌ها به‌طور هم‌زمان به میزان حداکثر دو برابر جدول ۱- خواهد بود.

تبصره ۲: در موارد استثنایی، گروه می‌تواند مسئولیت مشاوره پایان نامه را به مربیان باسابقه گروه که دارای فعالیت پژوهشی درخشانی هستند، واگذار نماید.

ماده ۴- راهنمایی رساله:

الف- هر عضو هیأت علمی که واجد شرایط زیر باشد می‌تواند مسئولیت راهنمایی رساله دکتری را در رشته مربوط به عهده بگیرد:

۴-۱- دارا بودن مرتبه دانشیاری یا استادی یا دارا بودن مرتبه استادیاری با ۳ سال سابقه تدریس در مقاطع تحصیلات تکمیلی

۴-۲- داشتن حداقل ۲ مورد مشاوره رساله دکتری در حال اجرا یا دفاع شده به استثنای گروه‌های مجری دوره اول دکتری

۴-۳- راهنمایی حداقل ۳ پایان نامه کارشناسی ارشد.

۴-۴- داشتن حداقل یکی از شرایط زیر در صورتی که مرتبط با رشته تحصیلی دانشجو باشد:

۱- داشتن یک کتاب تألیفی

۲- داشتن حداقل سه پروژه تحقیقاتی درون دانشکده‌ای یا دانشگاهی و یا ملی خاتمه یافته

تبصره: حداقل یکی از عناوین طرح‌ها باید پژوهش تقاضامحور باشد.

۳- داشتن حداقل ۳ مقاله علمی- پژوهشی یا دو مقاله ISI معتبر (پذیرش یا چاپ شده) در دو سال منتهی به پذیرفتن

راهنمایی دانشجوی دکتری

تبصره ۱: هر یک از اعضای هیأت علمی که شرایط بند ۴-۴ را ندارند می‌تواند با یک نفر از اعضای هیأت علمی واجد شرایط این آیین نامه، به‌طور مشترک مسئولیت هدایت رساله یک دانشجو را به عهده بگیرد.

تبصره ۲: در صورتی که دانشجو در سنوات مجاز تحصیل (۹ نیمسال) از رساله دکتری خود دفاع ننماید، به درخواست استاد راهنما و موافقت گروه ظرفیت استاد راهنما در مورد دانشجوی ذی ربط خالی قلمداد خواهد شد؛ بدون آن که این امر نافی حقوق استاد راهنما باشد.

ب- هر عضو هیأت علمی که واجد شرایط ماده ۴ باشد می تواند بر اساس جدول زیر راهنمایی دانشجویان را به عنوان راهنمای اول بپذیرد.

جدول ۲- سقف پذیرش راهنمایی اول رساله های دکتری در کل رشته های تحصیلی ورودی یک دوره

مرتبۀ علمی	استادیار	دانشیار	استاد
تعداد رساله	۱	۲	۳

تبصره ۱: در صورت تکمیل ظرفیت و باقی ماندن دانشجو، گروه می تواند به نسبت رتبه بر اساس جدول شماره ۲ ظرفیت را برای تمام مراتب علمی افزایش دهد.

تبصره ۲: هر عضو هیأت علمی به ازای هر ۳۰ امتیاز ذخیره پژوهشی در فرم ترفیع سالیانه می تواند مازاد بر ظرفیت فوق راهنمایی حداکثر یک رساله دکتری را بپذیرد. این امتیاز در دوره بعد بلااثر و حذف خواهد شد.

ماده ۵ - مشاوره رساله دکتری:

مشاوره رساله دکتری با تأیید گروه و تصویب شورا با شرایط زیر امکان پذیر است:

- ۱- داشتن مدرک دکتری در رشته مربوط
- ۲- داشتن تخصص در موضوع رساله
- ۳- تدریس در دوره دکتری به مدت حداقل دو نیمسال تبصره: حداکثر تعداد مشاوره رساله در تمام رشته های تحصیلی و در کل ورودی ها به طور هم زمان به میزان دو برابر جدول ۲ - است.

ماده ۶ - مجموع تعداد پایان نامه ها و رساله ها:

۱-۶ هر عضو هیأت علمی که شرایط ماده های ۲ و ۴ این دستورالعمل را دارد با رعایت تعداد مشخص شده در ماده های ۲ و ۴ می تواند حداکثر به تعداد مشخص شده در جدول زیر به راهنمایی دانشجویان در یک زمان از کل ورودی ها بپردازد.

جدول ۲- سقف پذیرش راهنمایی پایان نامه و رساله

مرتبۀ علمی	استادیار	دانشیار	استاد
حداکثر مجموع تعداد پایان نامه و رساله	۶	۸	۱۰

ماده ۷- شرایط انتخاب برای داوری رساله دکتری:

دارندگان دکترای تخصصی در رشته مربوط به رساله، با داشتن حداقل یکی از شرایط زیر می توانند برای داوری رساله دکتری انتخاب شوند:

- ۷-۱- داور خارجی رساله دکتری باید حائز یکی از شرایط زیر باشد:
- ۷-۱-۱- مرتبۀ علمی دانشباری به بالا (حداقل برای یکی از داوران خارجی شرط الزامی است).
- ۷-۱-۲- راهنمایی حداقل سه رساله دکترای دفاع شده + حداقل ۳ سال سابقه تدریس در مقاطع تحصیلات تکمیلی.
- ۷-۲- داور داخلی رساله دکتری باید حائز یکی از شرایط زیر باشد:
- ۷-۲-۱- راهنمایی حداقل یک رساله دکترای دفاع شده.
- ۷-۲-۲- مشاوره حداقل سه رساله دکترای دفاع شده.

تبصره: اگر در گروه مربوطه رشته دکتری جدیدالتأسیس باشد برای داور داخلی بند ۷-۲-۱ تا یک دوره و بند ۷-۲-۲ تا سه دوره الزامی نیست.

ماده ۸- ظرفیت پذیرش راهنمایی و مشاوره در پردیس خودگردان و دوره‌های دکتری پژوهش محور:

۸-۱- ضمن رعایت دقیق مفاد این دستورالعمل در مورد پردیس تحصیلات تکمیلی دانشگاه، ظرفیت راهنمایی و مشاوره پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکتری در دانشکده‌ها (آموزشی- پژوهشی و پژوهش محور) و پردیس خودگردان دانشگاه یکسان بوده و به‌طور مستقل از هم محاسبه می‌شود.

۸-۲- در خصوص دکتری پژوهش محور بر اساس شیوه‌نامه تنظیم شده برای این قبیل دوره‌ها اقدام خواهد شد.

ماده ۹- تضمین اجرا:

مسئولیت اجرای دقیق این دستورالعمل بر عهده مدیران گروه‌های مجری دوره‌های تحصیلات تکمیلی و شورا و تفسیر این دستورالعمل بر عهده کمیته ساماندهی و هدفمندسازی دوره‌های تحصیلات تکمیلی با نظارت معاونت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه خواهد بود.

ماده ۱۰- این دستورالعمل در ۱۰ ماده، ۲۱ بند و ۱۳ جزء و ۱۲ تبصره در جلسات مورخ ۱۱ و ۱۳۹۳/۰۳/۱۸ و ۴ و ۱۸ و ۱۳۹۳/۰۴/۲۵ و ۱۵ و ۱۳۹۳/۰۷/۲۸ و ۱۳۹۳/۰۸/۰۶ و کمیته ساماندهی و هدفمندسازی دوره‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه (مرکب از مدیر امور پژوهشی، مدیر تحصیلات تکمیلی، مدیر دفتر برنامه‌ریزی آموزشی و نظارت و سنجش، رئیس مرکز چاپ و انتشارات، معاون مدیر تحصیلات تکمیلی، معاون مدیر دفتر برنامه‌ریزی آموزشی و نظارت و سنجش و مسئول امور ارتباط دانشگاه با صنعت و جامعه) تنظیم شده که از تاریخ تصویب در جلسه شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه (مورخ ۱۳۹۳/۰۸/۱۷) لازم‌الاجرا است.